

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 22/2004 rd**

Statsrådets utredning med anledning av kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén: Första årliga rapporten om migration och integraton

Statsrådets utredning med anledning av gemensamma grundprinciper för en integrationspolitik för invandrare inom Europeiska unionen

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 24 september 2004 statsrådets utredning med anledning av meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén: Första årliga rapporten om migration och integration (E 85/2004 rd) och den 27 oktober 2004 statsrådets utredning med anledning av gemensamma grundprinciper för en integrationspolitik för invandrare inom Europeiska unionen (E 111/2004

rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialplanerare Eeva Vattulainen, arbetsministeriet
- regeringsråd Eero Koskeniemi, inrikesministeriet.

STATSRÅDETS UTREDNINGAR

Meddelandet om den första årsrapporten om migration och integration

Europeiska kommissionen ska på uppdrag av Europeiska rådet i Thessaloniki lägga fram en årsrapport om migration och integration i Europa. Syftet är att kartlägga migrationsuppgifter samt politik och praxis för invandring och inte-

grering för hela EU. Den första rapporten beskriver migrationstendenserna i det utvidgade EU, analyserar invandrarnas situation på arbetsmarknaden och de ekonomiska vinsterna av invandringen, beskriver utvecklingen av invandringspolitiken och trenderna i nationell integrationspolitik samt bedömer framstegen i utvecklingen

av en gemensam immigrationspolitik. I slutsatserna presenterar och motiverar kommissionen sina framtida åtgärder på området. Bilagan till rapporten ger en närmare beskrivning av invandringen i olika medlemsländer.

De gemensamma grundprinciperna för en integrationspolitik för invandrare inom Europeiska unionen

Ordförandelandet har tagit fram ett förslag till principer om integration av invandrare. Målet är att rådet för rättsliga och inrikes frågor ska anta principerna i form av slutsatser.

Det rör sig om följande principer:

1. Integration är en dynamisk dubbelriktad process för ömsesidigt tillmötesgående mellan invandrare och invånare i medlemsstaterna.

2. Integration innebär respekt för Europeiska unionens grundläggande värderingar.

3. Sysselsättning är en väsentlig del av integrationsprocessen och avgörande för invandrarernas delaktighet.

4. Grundläggande kunskaper om värdsamhällets språk, historia och institutioner är nödvändiga för integration. Det är viktigt att invandrare ges tillfälle att förvärva dessa grundläggande kunskaper.

5. Utbildningsinsatser har avgörande betydelse när det gäller att hjälpa invandrare och särskilt nästa generation att mer framgångsrikt och aktivt delta i samhällslivet.

6. Bättre integration kräver att invandrare har samma rättigheter som medlemsstaternas medborgare och att rättigheterna tillämpas utan diskriminering.

7. Ett tätt samspel mellan invandrare och medlemsstaternas medborgare är en grundläggande mekanism för integration. Insatser mot diskriminering, gemensamma forum, information om invandrare och deras kulturer samt stimulerande levnadsförhållanden ökar samspelet mellan invandrare och medlemsstaternas medborgare.

8. EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna garanterar utövandet av olika kulturer och religioner, och detta måste tryggas om utö-

vandet inte strider mot andra okränkbara europeiska rättigheter.

9. Invandrarnas medverkan i den demokratiska processen och i utformningen av politik som berör dem stöder deras integration.

10. Det är viktigt att låta integrationsaspekten genomsyra alla politikområden och förvaltningsnivåer när politiken utformas, genomförs och utvärderas.

11. Det är nödvändigt att ta fram klara mål, indikatorer och utvärderingsmekanismer för att anpassa politiken, utvärdera framstegen inom integrationen och effektivisera informationsutbytet.

Regeringens ståndpunkt

Finland anser det vara viktigt att man systematiskt samlar in uppgifter om migration och integration och att en årsrapport i ämnet ges ut. På grundval av rapporten går det sedan att studera hur migrationen och integrationspolitiken utvecklas, att bedöma effekterna av åtgärderna och att dra slutsatser när det gäller att utveckla verksamheten.

Det är också viktigt att utifrån erfarenheterna av den första årsrapporten diskutera vad man vill åstadkomma med framtida rapporter, vilka uppgifter som ska samlas in och hur djupgående de ska vara samt vilken struktur årsrapporten ska ha. Rapporteringen tillförs ett mervärde om den inriktas särskilt på analys av olika fenomen och politikens innehåll.

Finland instämmer i kommissionens slutsatser om det vikande underlaget när det gäller befolkning i arbetsför ålder och om behovet att utveckla arbetskraftsinvandringen och integrationspolitiken.

Finland ser nyttan med att ta fram gemensamma principer, men påpekar ändå att integrationen av invandrare hör till den nationella behörigheten. Integrationsmålen och integrationsåtgärderna beror på medlemsstatens sociala, ekonomiska och politiska struktur samt på invandringens karaktär och struktur. Principerna och bedömningsmekanismerna för integrationen av invandrare bör vara nationella också av den orsaken att medlemsländerna befinner sig i mycket

olika utvecklingsskeden när det gäller både invandring och integration.

Finland anser att de principer som ordförandelandet föreslår är motiverade: integration är en ömsesidig process där både invandrarna och i synnerhet värdsamhället har sitt ansvar. Man bör också beakta frivilligorganisationernas samt arbetsgivar- och arbetstagarorganisationernas roll när det gäller att integrera invandrare.

Det är motiverat att de grundläggande europeiska värderingarna respekteras, med detta får ändå inte innebära att invandrarna måste anpassa sig och uppföra sig exakt såsom alla medborgare i värdlandet förväntas uppföra sig. Ett sådant krav kan leda till diskriminering och kulturkonflikter. En lyckad integrationsprocess kännetecknas av att invandraren godtar och iakttar samhällsvärderingarna. Den nationella lagstiftningen utgör de grundläggande värderingar som alla medborgare i respektive medlemsland måste följa.

Principerna fastslår att sysselsättning är en väsentlig del av integrationen, och denna uppfattning är riktig enligt Finlands mening. Man bör uppmärksamma att kvinnor och män har oli-

ka behov när det gäller integration och dessutom också beakta jämställdhets- och icke-diskrimineringsaspekterna samt integrationsbehoven bland barn, ungdomar och kvinnor utanför arbetslivet. Invandrarna bör integreras så att de kan bevara sitt eget språk och sin egen kultur.

Det är viktigt att utnyttja den utbildning och arbetslivserfarenhet som invandrarna skaffat sig i hem- eller avreselandet och att erbjuda dem möjlighet att utbilda sig i det nya hemlandet.

Enligt ordförandelandets förslag bör integrationen också riktas in på olika grupper, till exempel gästarbetare, fast bosatta, barn till invandrare, etablerade minoriteter, högutbildade flyktingar samt lågutbildade och personer som saknar utbildning.

Finland noterar att endast vissa av principerna kan tillämpas på alla dessa grupper. Exempelvis skiljer sig gästarbetarnas rättsliga ställning i Finland väsentligt från den ställning som en invandrare bosatt i en annan medlemsstat har.

Integrationspolitiken siktar på icke-diskriminering och goda etniska relationer samt jämställdhet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Rapporten är ett nytt instrument för analys och utveckling av en gemensam invandringspolitik inom EU. Den utgör ett första försök till en övergripande beskrivning av utvecklingen i fråga om migration och invandringspolitik samt av nuläget och framtida utmaningar när det gäller integrationen av invandrare. Det är ett ambitiöst ställt mål, och rapporten uppfyller ännu inte förväntningarna fullt ut. Ändå rör det sig om en bra början, och det är viktigt att rapporteringen vidareutvecklas från beskrivningar till mer analytiska slutsatser, prognoser och åtgärdsförslag.

Migrations- och integrationsfrågorna hör ihop och bör behandlas samtidigt, men också i anslutning till andra politikområden. En kontrollerad invandring och lyckad integration kräver ett brett deltagande från olika förvaltningsområden

och samhällsaktörer när det gäller att främja dessa. Dessutom krävs det tillräckliga resurser för verksamheten i fråga.

Utskottet understryker vikten av en helhetsyn på integration och anser att en lyckad integration av invandrare och deras barn främjar en kontrollerad invandring, förebygger utslagning och stärker den interna säkerheten i landet. Utskottet understryker i synnerhet att främlingsfientlighet, rasism och diskriminering måste bekämpas. Om en medlemsstat misslyckas med att utforma och genomföra en effektiv integrationspolitik, kommer detta lätt att avspeglats på andra medlemsstater, vilket kan få negativa konsekvenser i hela Europa.

Utskottet instämmer i statsrådets uppfattning att främjande av sysselsättningen är avgörande om integrationspolitiken ska lyckas. Arbetslös-

het och utslagning ger näring åt hatiska känslor mellan invandrarna och den övriga befolkningen. Dessutom leder de till att invandrarna isolerar sig. Den höga arbetslösheten bland invandrare leder också till att allmänheten svårigen accepterar en invandringspolitik som siktar på arbetskraftsinvandring.

En systematisk integration kan i Finland numera bara komma i fråga för personer vars försörjning är beroende av bidrag från samhällets sida. De arbetslösa som registrerats som arbetsökande kan antas till integrationsutbildning som ordnas av arbetsförvaltningen. Däremot ansvarar ingen för integrationsutbildningen för dem som inte ingår i arbetskraften, och många av dem har inget tillträde till integrationsutbildning.

Utskottet har i flera utlåtanden påpekat att alla invandrare bör omfattas av integrationsåtgärder. Det är i synnerhet nya invandrare som är i behov av integrationsåtgärder, men även personer som redan bott flera år i Finland saknar fortfarande nödvändiga språkkunskaper och andra kunskaper och färdigheter som ett samhällsdeltagande kräver. Även de som flyttar till landet tillfälligt behöver information om sina rättigheter och skyldigheter, hur det praktiska sköts och t.ex. om hälso- och sjukvård, anställningsvillkor och arbetslivet.

I sitt utlåtande om undersökningen av kopplingarna mellan laglig och olaglig migration (AjUU 19/2004 rd — E 89/2004 rd) sade utskottet att det är viktigt att i samråd med arbetsmarknadsorganisationerna göra utländska arbetstaga-

re bättre medvetna om sina rättigheter och den vägen minska möjligheterna till utnyttjande. Dessutom underströk utskottet att olika myndigheter i sin interna utbildning bör ge mera akt på att personalen lär sig identifiera situationer som innebär att utlänningar utnyttjas och på vilka metoder det behövs för att hjälpa dem som utnyttjas.

Utskottet betonar i synnerhet hur viktigt det är att kvinnorna integreras. Även om invandrar-kvinnor ofta är underordnade männen har de stort inflytande på barnens och ungdomarnas framtid och samtidigt på den sociala sammanhållningen. Såväl invandrarernas sociala status som invandrarbarnens och invandrarungdomarnas möjligheter förbättras om kvinnornas integration underlättas.

Det är viktigt, menar utskottet, att invandrar-nas utbildning och arbetslivserfarenhet utnyttjas bättre än för närvarande. Invandrarernas möjligheter att få arbete måste förbättras; detta sker lämpligen genom utbildning, bättre språkkunskaper och färdigheter för samhällsdeltagande. Det gäller att engagera arbetsmarknads- och frivilligorganisationerna samt alla nivåer och sektorer inom den offentliga förvaltningen i detta arbete. Invandrarna har bättre möjligheter att föra sin talan om deras egna organisationer stöds.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet meddelar

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt med anmärkningarna ovan.

Helsingfors den 26 november 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jukka Gustafsson /sd
vordf. Anne Holmlund /saml
medl. Anneli Kiljunen /sd
Esa Lahtela /sd
Pehr Löf /sv
Riikka Moilanen-Savolainen /cent
Terhi Peltokorpi /cent

Leena Rauhala /kd
Paula Risikko /saml
Tero Rönni /sd
Kimmo Tiilikainen /cent
Jaana Ylä-Mononen /cent
ers. Matti Kauppila /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.